

Warszawa, dnia 11 grudnia 2017 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT PRAWNY I POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTITUCYJNYM

RCL.DPPTK.590.22/2017

INFORMACJA O WYROKU
TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO
Z DNIA 3 PAŹDZIERNIKA 2017 R. O SYGN. AKT SK 31/15¹⁾

I. Problem prawny

W trybie skargi konstytucyjnej zaskarżono **art. 778¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego** (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.); zwanej dalej „k.p.c.”, który stanowi, że tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko spółce jawnej, spółce partnerskiej, spółce komandytowej lub spółce komandytowo-akcyjnej sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko współnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, jak również wtedy, gdy jest oczywiste, że egzekucja ta będzie bezskuteczna. Przepis ten wprowadza zatem tzw. rozszerzoną prawomocność, co oznacza, że wierzyciel, w przypadkach wymienionych w ustawie, może uzyskać tytuł wykonawczy także przeciwko osobom, które nie zostały wymienione w tytule egzekucyjnym.

Ze względu na zakres postępowania sądowego, które toczyło się z udziałem skarżącej, Trybunał Konstytucyjny nie objął kontrolą całego art. 778¹ k.p.c. Postępowanie ograniczono do oceny konstytucyjności art. 778¹ k.p.c., w zakresie w jakim dotyczy on byłych współników spółki jawnej. Regulacji tej zarzucono, że były współnik może dowiedzieć się o niekorzystnym dla niego rozstrzygnięciu dopiero w postępowaniu klauzulowym, w którym nie ma już możliwości podniesienia merytorycznych zarzutów przeciwko wierzycielowi, a zatem nie ma możliwości podjęcia działań w celu obrony swoich interesów.

II. Wzorce kontroli

¹⁾ Sentencja została ogłoszona dnia 10 października 2017 r. w Dz. U. poz. 1883.

Art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.

III. Treść orzeczenia

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 778¹ k.p.c. w zakresie, w jakim dopuszcza nadanie przez sąd tytułowi egzekucyjnemu, wydanemu przeciwko spółce jawnej, klauzuli wykonalności przeciwko byłemu wspólnikowi tej spółki, niebędącemu już wspólnikiem w chwili wszczęcia postępowania w sprawie, w której wydany został tytuł egzekucyjny przeciwko spółce jawnej, **jest niezgodny** z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Trybunał przypomniał, że art. 45 ust. 1 Konstytucji obejmuje prawo do sądu w aspekcie formalnym, polegającym na dostępności drogi sądowej, jak i materialnym, rozumianym jako możliwość prawnie skutecznej ochrony praw na drodze sądowej. Ponadto zauważył, że art. 45 ust. 1 Konstytucji powiązany jest z art. 77 ust. 2 Konstytucji, z którego wynika zakaz zamykania drogi sądowej dochodzenia gwarantowanych konstytucyjnie wolności lub praw. Stanowiący przedmiot kontroli art. 778¹ k.p.c. co prawda wprost nie wyłączał drogi sądowej, jednak – jak to określił Trybunał Konstytucyjny – pozbawiał byłego wspólnika spółki jawnej „[...] dostępu do sądu niejako *ex post*”. Pozbawienie do sądu polegało na tym, że były wspólnik nie mógł dochodzić przed sądem swoich praw. Z jednej strony nie miał on bowiem możliwości przystąpienia do postępowania rozpoznawczego. Z drugiej natomiast strony na etapie postępowania egzekucyjnego nie dysponował środkami procesowymi, które umożliwiłyby mu podniesienie zarzutów przeciwko roszczeniu dochodzonemu przez wierzyciela spółki. Jako że realna możliwość wdania się w spór przez byłego wspólnika powstawała dopiero na etapie postępowania egzekucyjnego, nie mógł on uzyskać rozstrzygnięcia sądowego co do *meritum* sprawy w toku postępowania rozpoznawczego. W związku z powyższym Trybunał orzekł o niezgodności przedmiotu kontroli z art. 77 ust. 2 Konstytucji. Stwierdzono ponadto niezgodność kontrolowanego przepisu w podanym w sentencji wyroku zakresie z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Uznano, że przedmiot kontroli naruszał prawo do uruchomienia procedury przed sądem oraz prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej. Przepis ten uniemożliwiał bowiem rozpoznanie sprawy byłego wspólnika spółki jawnej przez sąd, w szczególności pozbawiał go prawa do wysłuchania.

W orzeczeniu zwrócono ponadto uwagę na to, że zniesienie przywileju wierzyciela, o którym mowa w art. 778¹ k.p.c. w zakresie byłych wspólników spółki jawnej, nie prowadzi do zwolnienia tych wspólników z odpowiedzialności, jaką ponoszą za długi spółki po utracie statusu wspólnika. Zmiana normatywna, która jest wynikiem wejścia w życie

przedmiotowego wyroku TK, polega na tym, że wierzyciel powinien legitymować się tytułem egzekucyjnym przeciwko byłemu wspólnikowi spółki jawnej, nie może zaś korzystać z trybu egzekucji na podstawie art. 778¹ k.p.c.

Wymaga ponadto zaznaczenia, że w orzeczeniu o sygn. SK 31/15 Trybunał potwierdził, iż konstrukcja tzw. rozszerzonej prawomocności w odniesieniu do aktualnych wspólników spółki spełnia standardy konstytucyjne. W uzasadnieniu argumentowano, że bezwzględne wymaganie przeprowadzenia odrębnego postępowania przeciwko aktualnemu wspólnikowi odpowiedzialnemu za zobowiązania spółki „[...]” byłoby dysfunkcyjne i nadmiernie rygorystyczne”.

IV. Wskazówki dla prawodawcy

Trybunał zauważył, że „[...]” zakresowa formuła wyroku prowadzi do zróżnicowania sytuacji prawnej byłych wspólników różnych spółek osobowych”. Biorąc pod uwagę treść orzeczenia, zasadnym jest podjęcie działań legislacyjnych, które miałyby na celu wyeliminowanie powstałej nierówności w ten sposób, że wierzyciel zostałby pozbawiony możliwości uzyskania na podstawie art. 778¹ k.p.c. tytułu wykonawczego przeciwko osobie, która w chwili wszczęcia postępowania rozpoznawczego nie była już wspólnikiem spółki osobowej.

Piotr Ołdak
Wicedyrektor

Departamentu Prawnego i Postępowań przed
Trybunałem Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/